

Előfizetési árak:

Egész évre	— — — —	12 frt.
Félévre	— — — —	6 „
Negyedévre	— — — —	3 „
Egy hóra	— — — —	1 „
— Egyes szám 4 kr. —		

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszo-
lamlások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek.
Ferencz-József-tér,
Bauer-féle ház
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.

Megjelenik mindennap.
vasár- és ünnepnapok
kivételevel.

Munkások napja.

Nagybecskerek, május 1.

(H. J.) A magyar munkás jó és becsületes. Nem foglalkozik állambolygató eszmékkel, nem akar kifosztani minden olyan embert, aki nálánál gazdagabb, csak élni akar, csak olyan feltételeket kér és követel a sorstól, amik az existenciáját biztosítják.

Tisztelet a munkának! Ezt a frázist alkalmazzák általában. Magát a munkást pedig nem becsüli senki. Panaszkodunk, hogy nálunk rendkívül sok a szellemi proletár, de rettegünk a gondolattól is, hogy a munkás rokonunk esetleg megszólít valami nyilvános helyen és nem titkolhatjuk többé, hogy rokoni viszonyban állunk egymással. Kezet fogunk a gigerlikkel, a charlatánokkal, de a munkás kérges tenyerét nem merjük megszorítani. Egy rózsás 7 águ koronát többre becsülünk, mint az ipar és kereskedelem terén szerzett minden érdemet és a kopott mágnás, aki adós marad a vacsorája árával nagyobb tiszteletnek örvend, mint a szorgalmas gyáros vagy nagykereskedő.

Sem a munkát, sem a munkást nem becsüljük, de legalább biztosítani részükre a boldogulás eszközeit. Hiszen olyan kevéssel beéri ami munkásunk. Nem követel még, csak kér, és ha nem is adjuk meg a kérelmét, akkor is csak az utolsó esetben, és legtöbbször a külföldi szociáldemokraták izgató behatása alatt folyamodik a sztrájkhoz.

Egy ünnepe van: a május elseje, az a munkások közös ünnepe. Elvonulnak valami nagyobb térségre és ott tartanak beszédeket arról, hogy miként lehetne sorsukon segíteni. Ezt azt hiszem teljes joggal teszik, és mégis van egy okos férfi, aki nem akarja belátni, hogy a munkások cselekedetében nincs semmi rendellenes. Mert a kivonulás úgy történik, hogy a rendőrség minden közege részint civilben, részint uniformisban kíséri őket a kivonulásban. Sélley Sándor rendőr tanácsos, királyi tanácsos és a budapesti magy. kir. államrendőrség fő-főkapitánya nagyon okos és tapintatos férfi. Minek küldi hát minden emberét, a drabantokat épp úgy mint az emberiség szegényeit: a detektiveket a munkások közé. Hogy megbizásból cselekszenek a vagy nem, nem tudható, de annyi tény, hogy két év előtt is, tavaly is zavart csináltak a munkások között. Mert a detektívnek eleme a bajcsinálás, mint a patkánynak a kloakák büze. Oda furakodik munkásnak öltözve a munkások közé, fölzigatja őket, és mikor azok szabadon nyilatkoznak előtte, akkor előmutatja a tekintélyt követelő rendőrigazolványt, amely előtt tudvalevőleg porba kell omolni minden föld fiának, és dicsőségtől sургázzal arccal viszi a magáról megfélemedezett munkást a rendőrség fogházába.

Minek az a sok rendőr a munkások között? Tiszteséges becsületes emberek azok, nem a zavarosban halászni szerető csöcselék, hanem intelligens elem, aki azért jön össze társaival ezen a napon, hogy közösen szövetséget kössenek egymással balsorsukban és közösen értekezzenek arról, hogy miként segítsenek mostoha sorsukon. Elhangzik egy néhány beszéd is, az egyik arról szól, hogy milyen nyomasztó anyagi viszonyok mellett vannak a munkások. De hát nem úgy van-e? Mindenféle levonáso-

kat tesznek tőle, betegápolási költség, de ki tudná miféle czimek alatt, hogy az a heti 8 forint heti kereset se maradjon a kezük között. Aztán, ha balsors folytán munkaképtelenné lettek, van e aki gondoskodik róluk és éhező családjukról? És végre elég ez a 8 frt átlagos kereset arra, hogy abból a munkás tisztességesen megélhessen?

Azt szokták felhozni az álhumanizmus barátai, hogy ime: a szegény dijno: 1 frt napidíj mellett tengeti életét, pedig hiszen intelligens ember. Hiszen igaz, a dijnokok közt van némi intelligens ember; de tekintetbe kell venni, hogy abból irnok, irodai igazgató lesz, ha az illető ügyes és megbecsüli magát. És vannak a munkások közt is olyanok, a kik legalább is annyi intelligenciával rendelkeznek mint egy dijno. Ott vannak például a betűszedők. Tessék elhinni, hogy például Mikszáth cikkei nem volnának olyan élvezetesek, ha azok úgy kerülének ki a sajtó alól, a mint azokat tényleg megírta. Az író ember gyorsan dolgozik, s a keze fizikai lehetetlenség, hogy olyan gyorsan tudjon működni, mint az agya. Egész mondatok maradnak a tollában. Mikor a szedő azokhoz a mondatokhoz ér, kiegészíti azokat, s az író szinte elcsudálkozik, hogy az az egyszerű munkás ember, a ki iskolákat nem végzett, egyedül olvasottságánál fogva, hogyan tud a gondolatkörében oda emelkedni, a hol az író áll.

És vannak a nyomdászokon kívül más intelligens munkások is.

Egy bünt akarnak róluk kideríteni, azt hogy szocialisták. Igaz, de nem oly értelemben a mint a közönség gondolja. Nem akarják ők egymás közt felosztani a birtokot, de az intenciójuk az, hogy a renyhét és dologtalanit kiűzzék a társadalomból. A szociális államban — a mint az az ő ábrándjukban él — nincs privát birtok, minden az államé. Ha most már a suszter egy cipőt készít, az árát megkapja az államtól, a szabó öltözt ruháját kifizetné az állam. Még pedig nem pénzben, hanem utalványban. És ezt az utalványt ismét elfogadná a kereskedő és adna érte zseirt, lisztet, mindent a mi szükség a háztaráshoz. A ki sokat dolgozna, az sok utalványt kapna, az jól élhetne, a ki nem dolgozna semmit, az éhen veszne.

Ideálisan szép még a gondolat is, hogy ez valaha megvalósulhatna. A renyhék a dologtalanok kiűzve, megsemmisítve! A munkás olyan viszonyok között, hogy többé nem a gyárosok rabszolgája, hanem önnálló munkás, a kit nem dobnak ki az ajtón, ha a munkája bérét követeli, hanem azt momentán kifizetik neki.

Persze a jövő kérdése a szocializmus megvalósítása. A messze jövőé. A részletekben ma még kivihetetlennek látszik, hiszen meghalt Lassale, ez a geniális férfi, a ki megtudta volna mutatni a helyes medret, a hol a szocializmusnak haladnia kell.

Az eszme a munkások agyában tovább él, és él úgy mint a jövő ábrándja.

Ma még csak a helyzetükön akarnak segíteni. A hangyának is joga van a lét-hez, a munkást sem szabad megakadályoznunk abban, hogy tisztességesen élhessen.

Merénylet a czár ellen. Londonon át érkeznek jelentések arról, hogy III. Sándor orosz czár és családja ellen ismét merényletet próbáltak meg elkövetni, a mikor Pétervárról Livádiába utaztak. Az egész művelt világ oszlatlanul, a legmélyebb fölháborodással értesül ezekről a gaszágokról, a melyeket alig lehet elég erősen megbélyegezni. Viszont bizonyosan örömmel üdvözlik mindenütt a hirt, hogy ez a merénylet sem sikerült és a czár s családja szerencsésen megszabadultak a fenyegető veszedelemből. III. Sándor császár személye jogosan igényt tarthat az általános rokonszenvre és tiszteletre; családi életének mintaszerűsége például szolgálhat egész óriási birodalmának; békeszeretete, szívós ellenállása a panszláv izgatókkal szemben pedig megérdemli európaszerte a megbecsülést.

Esztergommege a kormány egyházpolitikája mellett nyilatkozott április 29-én tartott közgyűlésén. Az ülésen Andrassy főjegyző terjesztette elő az indítványt Budapest főváros és Zemplénmegye ismeretes átiratára nézve. A polémia hevessé lett a kérdés fölött. Mayer István püspök és Mattyasovszky Kálmán a javaslat ellen, Palkovics Károly, Reviczky főszolgabíró és Földváry István, az ismert író, a javaslat mellett beszéltek a névszerinti szavazásnál két szótöbbséggel győzött a liberálisus. Vajjon a hercegprimásnak hogyan tetszik ez az eredmény?

Demkó Pál dr. képviselő levele.

A nagybecskereki tanítók tudvalevőleg táviratilag kérték fel Demkó Pál dr. országgyűlési képviselőt, hogy foglaljon állást a 300 forintos minimum ellen. A képviselő erre Baaden Károly községi népiskolai igazgató nevére czimzett következő levéllel felelt:

Igen tisztelt igazgató ur!

Válaszolólag f. év ápril hó 26-án vett s a nagybecskereki néptanítók nevében hoztam intézett beces táviratukra, mely szerint a 300 frtos minimum ellen — s az iskola jellegére való tekintet nélkül minden tanítónak alapfizetése után adandó 10%-os korpótlék megadására való — szavazásra voltak szivesek felkérni: habár tudom, hogy a nagybecskereki néptanítók között alig van valaki 600 frton alóli fizetéssel, de 400 frton alólival senki sincs alkalmazva; s így csak még inkább becsülésre méltónak tartom, a nem saját érdekükben kifejtett amaz ügybuzgókodásukat, mely szerint a rosszabbul fizetett tanító-társaik érdekében ily kérelmet intéztek hozzám, és habár én örültem volna legjobban ha sikerülendett, vagy lehetséges lett volna, egy a néptanítók érdekeit s a törvényhozás minden tagjával több oldalról közölt s hangoztatott kivánságát teljes mértékben kielégítő javaslatot vagy intézkedést törvényerőre emelni. Mindazonáltal tekintve, hogy pártunknak sikerült a merev álláspontot elfoglaló közoktatási miniszter ural vagy jobban mondva kormányval szemben egy a 300 frtos minimumra mint a korpótléka néve a kontemplált törvényjavaslatnak oly módosítását kieszközölni, mely szerint 1-ór is a 300 frtban kötelezőleg megállapított tanítói fizetés mellett, mód nyújtatik mindazon községi vagy felekezeti iskola-fentartóknak, kik tanítóiknak fizetéseit saját erejükből 400 frtig felemelni nem képesek, az állami segélynek es irányban s a csélbóli igénybevételére, hogy tanítóiknak fizetése 400 frtban állapíttassék meg s fizetessék. Mely ebbeli kérelmükre a mindenkorai vallás- és közoktatásügyi miniszter, természetesen a törvényben kikötött feltételek mellett, s a megszavazott évi költségvetések keretén belül az érdeklött néptanítók fizetését 400 frtra emelni köteles lézen. Ezen módosításával tehát a kérdéses törvényjavaslatnak implicite a 400 frt minimum lett s illetve lesz megállapítva.

Másodszor pedig, hogy a korpótlék a 300 frtos minimumnak ötödéves 10%-ával minden tanító részére tekintet nélkül fizetésének nagyságára általában biztosítva lett; s így es irányban is igazságosabban s a tanítók érdekeinek megfelelőbben lett kontemplálva. Tekintve továbbá, hogy már ezen 300 frtos minimum és a csak 300 frt után számított ötödéves 10%-os korpótlék is egy

Tanítók

megelégedve a gyászoló anya. Mint Ókanissáról írják, Kriskáné a fia halála ügyében a következő sürgőnyt küldte az igazságügyminiszterhez:

„Igazságügyi miniszterium Budapest. Fiam Kriska József O-Kanissán vasárnap elfogatott, hétfőn reggel halva találtatott börtönében, de sem bíróság, sem község, sem ügyészség nem akarta boncoltatni, hogy halál oka megállapítható. Rögtöni intézkedést kérek. Kriska Viktor.“

A miniszter határozatát nagy izgatottsággal várják a községben.

— **Lóverseny Csabán.** A békésmegyei gazdasági egyesület által az évi közgyűlés alkalmával tartani szokott lóverseny az idén is megtartatik pünkösd hétfőjén a lóversenyekre kijelölt gyepen. A mezői gazdák versenyen kívül lesz urlovas- és ügő verseny is. Az egyesületelnöksége által a lóversenyre nézve következő értesítés adatott ki: A lóverseny rendezői Sztraka György és Beliczey Géza, mássaló Vidovszky Károly. Bejelentési határidő az urlovarokra és az ügő versenyben résztvevőkre a verseny napja déli 12 óráig, a gazdákra nézve a verseny kezdetéig mindenkor a rendező Sztraka Györgynél B.-Csabán. A bíróságot a helyszínen az egyesület elnöke alakítja meg. A futamok: 1. Békésmegyei mezőgazdák versenye. Futhat csak békésmegyei gazdának sajátnevelésű lova, 1-ső díj 100 arany franc, 2-ik díj 50 arany franc. Pályahossza 1600 méter, egyszer körül. Mezei gazdák versenye, bárhol nevelt lóval, első díj 60 arany franc, 2-ik díj 30 arany franc. Pálya hossza 1600 méter egyszer körül. 3. Urlovar verseny. (Teliverek kizárva.) Urlovasok. Legkevesebb három komoly versenyző nélkül nincs verseny. Tét 10 frt. Teher 4 éven alul 400 klg., négy éven felül 68 klg. Első díj 56 arany franc, második díj a tét összeg, a meddig az első díj felét nem haladja. Pályahossza 2000 méter. 4. Nyertes lovak versenye. Futhat az 1-ső és 2-ik futamban nyertes négy ló. Díj az elsőnek 40 arany franc. Pálya egyszer körül. 5. Vigasz verseny. Futhatnak az 1-ső és 2-ik futamban díjat nem nyert lovak. Díj az elsőnek 30 arany franc. Pálya egyszer körül. 6. Ügő verseny. Kettős fogatokkal. Urkocsisok. Pálya 2000 méter. Tét 5 frt. Díj az elsőnek 100 arany franc. Ezekén kívül esetleg alakulandó más futamok és fogadások is megengedtetnek.

Irodalom és művészet.

* **Kézdí Kovács László** tehetséges fiatal festő „Carzska bara“ ezimű képe a jelenlegi képzőművészeti kiállításon feltűnést keltett és máris vevőre talált. A kép a Torontálban nagy számban található mocsáros tájak egyikét tünteti fel és — a lapok szerint — sok eredetiségről tanuskodik. A fiatal festő csak nemrég hagyta el Nagybecskerekét, hogy egészen a festői pályára adja magát, a melyen már is sikert aratott.

* **„Vasárnapi ujság“** április 30-iki száma 14 képpel a következő tartalommal jelent meg: „Miklós Ödön, a földmívelési miniszterium új államtitkára.“ (Arczképpel.) — „A fészek.“ Költemény. Móra Istvántól. — „A lubló ember.“ Kisérletes krónika. Irta Mikszáth Kálmán. (Goró Lajos rajzaival.) — „Az olasz királyi pár ezüst lakodalma.“ (Umberto király és Margit királyné arczképpel.) — „Várkastély a Kárpátokban.“ Regény. Verne Gyulától. (Képekkel.) — „Dr. Markusevsky Lajos.“ (Arczképpel.) — „Belgrádi képek.“ Strausz Adolfól. (Jantyk Mátyásnak, a „Vasárnapi Ujság“ Belgrádba kiküldött rajzolójának 4 rajzával: 1. Népmulatság Belgrád egyik külvárosi utcájában az április 16-iki kivilágításkor. 2. Sándor szerb király elindulása a Te-deumra a konakból. 3. Risztics háza Belgrádban a katonai őrizettel. 4. Kolót tánczó katonák.) — „A leégett szepes-mindszenti kastély.“ (Háry Gyula rajzával.) — „Szinház: Török Irma.“ (Arczképpel.) — Irodalom és művészet; Közintézetek és egyesületek; Mi ujság; Sakkjáték; Képtalány, stb. rendes rovatok. A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre 2 frt, a Politikai Ujságokkal együtt 3 forint. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Táviratok.

A király itthon.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A király ő felsége e hó 3-án reggel 5 óra 40 perczkor érkezik Budapestre. Kisérétében lesznek a szolgálattevő tiszték, Bolfrás vezérőrnagy, Sax corvett-kapitány és a kisérét többi tagjai. Budapest főváros hatósága felhívást intéz a polgárokhoz, hogy menjenek a király elé és fogadják minél nagyobb tisztelettel.

A királyné utazása.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Erzsébet királyné tegnap reggel Pólabá érkezett, ahol már várt reá leánya. Mária Valéria, férjével Ferencz Salvátor főherczeggel együtt. A királyné ezután velük együtt Miramaréba utazott.

A munkás ünnep.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Gyönyörű idő kedvez a munkás ünnepnek. A munkások közös megállapodás szerint beszüntették a munkát és mintegy harmincz gyűlésen foglalkoznak sorsuk javításával. A rendőrség e legmesszebb menő intézkedéseket tett, amelyek eddigelé nem bizonyultak szükségességeknek. A munkások komolyan beszélnek meg közös ügyüket, de a rendet sehol nem zavarják meg. Izgató beszédeket ez ideig még nem tartottak.

Uj törvényjavaslat.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A kormány a legközelebb benyújtja a tengeri szabad hajózást üző hajóknak állami segélyben és kedvezményekben való részvételére iránti törvényjavaslatot. A ház közlekedési bizottsága a jövő hét folyamán letárgyalja a javaslatot, mely a sommás eljárásra, a fizetési meghagyásokra s a mesterséges borokra vonatkozó törvényjavaslatok után a házbán is napirendre fog kerülni.

Szocializmus a külföldön.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A belga hadseregben veszedelmesen terjed a szocializmus. A belga király tegnap magához hívatta a hadügyminisztert, hogy mért engedi a szocialista tanok folytonos terjedését. A hadügyminiszter levonta a konzekvenciákat és ma reggel beadta lemondását.

Szenzaciós öngyilkosság.

Budapest, május 1. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Táborcsky, a legtekintélyesebb budapesti kereskedők egyike, ma hajnalban felakasztotta magát. Ot levelet hagyott hátra, melyet a rendőrség azonnal magához vett, a levelekben, melyeknek teljes tartalma eddig nem jutott teljes nyilvánosságra, öngyilkosságának okát adja.

REGÉNY-CSARNOK.

Fauszt kisasszony.

Irta: Morvay Győző.

— A nő, ha szép Ilonkává alkotja a természet, vagy ha Gretchen formáit belőle a nevelés, akkor remek egy alkotás. Magában egy egész, magában a tökély, melyet önmaga megőv, melynek védje gyenge keze. Szerelme, sőt gyöngesége is tökély!

— És azt hiszi, ha a nő túlhaladta Melinda korát, ha királya, hercege elmaradt és egy halandó férfi sem jelentkezett, hogy magának megszeresse, keblére tüzte, azt hiszi akkor is megmarad abban a májusi idyllikus atmospherában, melyben szerelmes harmatkönyvével szendén te kint az égere? Nem-e hervatag e május? oly gyorsan muló, mint egy verőfényes felhő suhanása. Volt, nincs. A lányból kifejeledett nő egyhamar fordul el a sokat ígérő májusi kortól. A nő a leány halála, miként a gyümölcs a virágé, miként a tavasz a nyaré.

— Meglehet! — válaszolt ismét a férfi, kihez e kérdés intézve volt a nőnek, ki előtte ült szelvényében és kíváncsian fürkészte a választ. Meglehet, hogy kor és fejlődéshez, körülményekhez és vérhez, van ez kapcsolva, és hogyha Julia nem halt volna meg Romeójával, ki tudja nem lett volna oly gazdasszony és féltucat gyermek anyja, férjének Xantippéje, mint az dantei isteni Beatrix. Vagy ama szép Ilonka kellemei, Gretchen bája, nem vedlett volna le a főzőkanállal a kezben, vagy egy Zolaféle lektürben a mámorító hintaszéken. De mindennek dacára, első dolog, hogy nő legyen.

— Nő! asszony! Ha Gretchen Henrikje szerelmét, ha Melinda báját vesztes szenvedélye hevéből elég, ha Ilonka szüzi szent kecsében és kellemében a király szerelme nélkül tovább él, mi lesz e liljom kedélyekből, mikor a gondolatok már nem repülnek bárányfellegeken, mikor az ibolyavirulás nem vonz és nem remegtet meg édes élvezetek reményében és ama hasztalan kigunyolt holdas éjszakák merengő álmait elfoszladoznak?

— Mindenesetre a mit előbb mondtam. A leánykedélyt, a nőiséget a nő oltalmazhatja, még a szakácskönyvvel kezében is, a házi kulcsokkal oldalán, de szükséges egy a ki védje ebben!

— És ez egy?

— A férfi!

— A férfi? a házasság? a gyermekek? nevelés. A nő rabbá lesz, elidegesedik és férfi suggezió mellett delejes hipnózisban eler nyed.

— Egy szent hipnózisban ám! A férfi a nő tavaszának napja és meghosszabbítója. Csalhatatlanul csakis ő deritheti fel, csak ő tarthatja fenn a virágkedélyt és ő varázsolhatja édenkertté a hajlékot, ha mosolyában ébren tartja a nőiség gyengéd virágait. Még a bűnben is, még az eltévedt asszony fölött is, még ha csálva is van. A szerelemtől istenesült ajkakon szive a boldogság angyalainak lehet hosszú pillanatokra lekötő és a mámort ébren tartja. A férfi a nő végzete, ő sorsa, mely keble érzelmeivel, ugy játszhatik, mint a cyklops, a mely sziklálkkal szokott dobaldozni, ez egyszer kenyér morzsákkal lapdázik. A férfi czirkalmazza szenvedélye, reménye, vágyai és családása határait.

— Isten önnel. Ez mind sokkal profánabb, semhogy elfogadhatnám, egy szóval azt mondja, hogy a nőnek a házi petpatvar, a gyereksírás, a cselédmiseria a legszebb éden. Hahaha. Isten önnel!

— E nő csalódott. — gondolta a férfi a távozó nő után tekintve. — És vesztett boldogsága romjain, még mindig idegen vágyak lobogója lengedez. Pedig más csel világit a sötétben és más csillagzik neki. A mit megvet, azt egyszer idegesen tartotta kezében és most resignál. De miért is ne fordulna joggal a megronsolt érzelem zátonyai között a mentő vitorlaként feltűnedező értelemhez, mely delejként kalauzolja, mely itéletet tart őshelyén és elkárhoztatja talán a ma még enyhe, szelid boldogságot, mely annyira rokon a tenger felszínének hullámtalan nyugalomával, mely a maró fájdalom után kiengesztel és a meghasonlott szívvel magasztos frigyre lép, mely a csakis érző féregemberből értelmest farag és az angyalból embert alkot, hibákkal, bűnrel, de örömmel és gyönyörökkel is.

Igy gondolkodott és maga is távozott.

A nő — mondjuk Métének — már otthonába érkezett. Egy ékesen himzett karszékbe veté magát, úgy hogy a rázótt kidomborodó griff lenyomódott és a virágok ellapultak. Hangosan zokogott, sirt, rendetlenül emelkedett és esett keble. Az esti pir, mely áttört az ablakon az egész hajlékot szelid lángokba borítá a midőn a fénylő butorokra és a sok joujoura ráesett. A könyvszekrény mint egy hatalmas üstök fénylett, a falakon a halvány kpek meglevenedtek és élettelen színekben tekintettek szét. Egy egy szobor, úgy ragyogott, mint a művész elméjében a kép, mikor legelőször megalkotja magának.

Méta a nő nemének nagy problémáján gondolkodott. Nem sirt többé. Halvány arcját tenyérébe támasztva gubbantott mereven véso fénytelen szemekkel. A „szerettem“ és „csalódtam“ nem elég az életben. A férfi vak és gyenge, hogy a nő érzelmeit átlasson vagy azokat irányítsa és léte feladatát megszabja. Fény és salak van lelkebe bűvölve, mely untalan háborog. Mert hát igaz, Isten őt is sárból és napsugárból gyurta. Hivatva van szenvedni és alkotni, teremteni és tűrni, de szemén hályog van, mihelyt a nő célját taglalja. Vak, szenvedélytől vak. Visszaröp-pent képzeletében egy boluogabb korba, midőn még lágyan rezgett feléje a jelen öröme. A pillanat varázsa éltette, mint csak az élhet a kit szeretnek, ki átszellemül a gondolatától, a tudattól, hogy nem hiába érez. Athullámozott rajta az édes emlékek árja, mint az iszapon a derűfény, mely aranyossá teszi, mintha csak rá volna bilincselve a nap. Tündöklő emlékezet, mely mint az irtó arany úgy hül ki, hogy komor sötétté legyen utána. A gyors kiabrandulás csak érzelmelvesztés, melyen még derű hajlanozhat; de a lassu elégs, az eszmény vesztése az érzelem halála.

Csalódott, vesztett, szeretni már nem tud. És most legyen aszonymnyá! Egy férfi kéri, ki anyát; gyermeket kíván tőle és nem szeretheti. Lehetetlen. A leány hevét, egy idegen férfi iránt nem érzett szerelem töltötte be! Az élvezett szép tavasz után, a nyár elégitse ki? Bár nincsen más, mi a hervadó virágot ébren tartsa, mint a nyár, azonban erre nem vágyik. Ha mi nem sikerült rendelés volt, jó rendelés lesz az is, hogy egyedül marad. Eltűnik egy arasznyi esztendő csupán, és ez esztendőnek csak egy tavasza van, csak egy, neki már ez levirágzott. A bánat is majd lassan osszladoz, a bu is kitombolja, majd magát és az ideg hódolni fog a természet erejének. Egy maradt neki, mit annyira kedvelt: a könyvek. Mint kis leány eszer versikét dalolt, mint serdült hajdon a regényt szerette, de az ő regénye betetőzte mindannyit. Most csak egy maradt hive, a tudomány. Tudós kisasszony! Igy ismerik már, igen tudós kisasszony akar lenni. Hadd szálljon fel királyként, zsarnokként az érzelem romjaiból épített trónusra az értelem hatalma. Nincs kristályabb forrása az emberi szellemnek a tudásnál s mint kristály oly rideg is, de a csalódást kizárja. (Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.

Főmunkatárs: Hoitsy Jenő.

Torontálmegyei Tanügy.

A „Torontal“ melléklete.

Megjelenik minden hó elején és közepén.

II. évfolyam.

Rovatvezető: Scossa Dezső.

8-ik szám.

A tanköteles gyermekek összeírásának kulcsa.

(Folytatás és vége.)

II. A mindennapi tankötelesek:

	fiúk	leányok	össz.
Alibunári járás . . .	2006	2163	4169
Antalfalvi járás . . .	3490	3478	6968
Bánlakai járás . . .	1998	1941	3939
Csenei járás . . .	2788	2727	5515
Módosai járás . . .	2032	2079	4111
Nbecskereki járás . . .	4087	3970	8057
Nkikindai járás . . .	2376	2401	4777
Nsztmiklósi járás . . .	3662	3593	7255
Pancsovai járás . . .	3607	3698	7305
Párdányi járás . . .	2150	2214	4364
Perjámosi járás . . .	2593	2391	4984
Tbecsei járás . . .	3602	3547	7149
Tkanizsai járás . . .	3580	3392	6972
Zsombolyai járás . . .	3845	3927	7772
Nbecskerek város . . .	1570	1542	3112
Nkikinda város . . .	1793	1780	3573
Pancsova város . . .	1126	1186	2312
	46305	46019	92324

Ezzel szemben a hatóságok által eszközölt összeírás csak 84153 mindennapi tanköteles gyermeket talált. A különbözet tehát nem kevesebb, mint 8171.

III. Az ismétlő tankötelesek.

	fiúk	leányok	össz.
Alibunári járás . . .	866	1000	1866
Antalfalvi járás . . .	1431	1516	2947
Bánlakai járás . . .	810	793	1603
Csenei járás . . .	1068	1132	2200
Módosai járás . . .	827	892	1719
Nbecskereki járás . . .	1634	1597	3231
Nkikindai járás . . .	975	960	1935
Nsztmiklósi járás . . .	1522	1537	3059
Pancsovai járás . . .	1469	1501	2970
Párdányi járás . . .	851	819	1670
Perjámosi járás . . .	967	1158	2125
Tbecsei járás . . .	1488	1364	2852
Tkanizsai járás . . .	1298	1325	2623
Zsombolyai járás . . .	1574	1629	3203
Nbecskerek város . . .	792	791	1583
Nkikinda város . . .	801	792	1593
Pancsova város . . .	641	649	1290
	18714	18455	37169

A hatósági összeírás itt is kevesebb ismétlő tanulót talál, és pedig: 27,119 s így a különbözet: 10,050.

Torontálmegye területén tehát összesen 111,272 tanköteles gyermek találtatott, holott 129,493 tankötelesnek kellene lennie s így éppen 18,221 tanköteles gyermekről nincs is tudomása a nyilvántartásnak.

E nagyszámu gyermekek befogadására tehát még 200 tanosztályra van szükség, természetesen ugyanannyi tanítói állomással, a mi eléggé igazolja a népoktatás ügyének intenzívebb fejlesztésének akut jellegét.

Argus.

KÖZLEMÉNYEK.

— Országos tornaverseny. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a második orsz. tornaversenyt a folyó évi pünkösdi ünnepek alkalmával fogja megtartani, a budapesti városi mesterséges jégpályáján. E versenyeken résztvehetnek a közép- és polgári iskolák és tanítóképezdek növendékei. A felutazó tanulók és tanárok tetemes vasuti kedvezményekben részesülnek, ingyenesen szállásoltatnak el és mérsékelt áru élelmiszerben is részesülhetnek. Az orsz. tornaverseny programját az alábbiakban közöljük.

A magyar tanulók 1893. évi május hó 21. és 22-én tartandó országos tornaversenyének program-tervezete.

Első nap. 1. Felvonulás és oszlopokba felállítás. 2. Ének (Hymnus). 3. Az összes intézetek szabadgyakorlata. 4. Sziertornázás (osztály- és csapatornázás). 5. Versenyfutás (III—VIII. osztály). 6. Díjak kiosztása. 7. Elvonulás.

Második nap. 1. Felvonulás. 2. Katonai rendgyakorlatok. 3. Játék. 4. Verseny: a) III.

és IV. osztály kötélmászás. b) V—VIII. osztály kötélhuzás. c) V. és VI. osztály távolugrás. d) VII. és VIII. osztály magasra ugrás. 5. Díjak kiosztása. 6. Oszlopokba felállítás. 7. Ének (Szózat). 8. Elvonulás.

Részletes értesítés. Együttes próba. Az együttes próba az első napon reggeli 8 órakor kezdődik a versenyterén. A próbára gyülekezés a gyakorló téren történik intézetenkint. Az együttes próba tárgyai: felvonulás, felállítás oszlopokba, szabadgyakorlatok, felállítás a szeryakorlatokhoz és az egyenkinti versenyhelyének kijelölése. Gyülekezés és kivonulás a versenyterre. Az összes működő növendékek a Károly-kaszárnya udvarán d. u. 3 órakor, kettős rendszorban (kisebkek elől), előre kijelölt udvaron és sorrendben gyülekeznek. Kivonulás a versenyterre. A kivonulás zeneszó mellett történik, az oszlopok egymástól 3 méternyi távolságra meosztelnek. Ének. A Hymnust katonazene kíséretében egyszólamban éneklük az összes növendékek. Szabadgyakorlatok. A szabadgyakorlatok megmutattatnak; megkezdésük, kivételük és befejezésük zászlóval, az ütem pedig harangkon gással fog jeleztetni. A kettős harangzó a szabadgyakorlatok befejezését jelenti.

Sziertornázás. A sziertornázásához felállítás lehetőleg gyorsan történik. Az egyes intézetek felállítási helye táblával lesz megjelölve. A sziertornázás anyaga szigoruan az utasítások megszabott keretén belül vendő. A versenyek az ide mellékelt szabályok szerint mennek véghez. Díjak kiosztása. A győztesek előre kijelölt helyen sorakosznak s díjak átvétele után azonnal saját oszlopukba vonulnak. Elvonulás. Az elvonulás épen olyan rendben történik, mint a felvonulás.

Második nap. Gyülekezés a Károly-kaszárnya udvarán d. u. 3 órakor; az előző napon történt sorrendben kivonulás a gyakorlóterre. Katonai rendgyakorlatok. A katonai rendgyakorlatok legkevesebb 24 tanulóval mutatandók be, az utasításoknak erre vonatkozó fejezete értelmében. Játék. A játékok előre kijelölt helyen folynak le, a játék neve és az igényelt hely határa előre bejelentendő. A verseny, valamint díjak kiosztása és oszlopokba vonulás a már ismert módon történik. Az ünnepélyt a Szózat (egyszólamban), katonazene kíséretében zárja be. A tornaversenyre jelentkezés május hó 1-ig történhetik.

— Ajánlott térképek. A vallás és közoktatási miniszter megbízásából a Hölzi és Társa magyar földrajzi intézetében megjelent következő fali és kézi térképek, mint a földrajztanítói új, kitűnő segédeszközei ajánlatnak a tanítók és tanulók használatára.

1. A magyar korona országainak hegy- és vízrajzi térképe. Tervezte és rajzolta Kogutovics Manó. Az eredeti adatokkal összehasonlított Lóczy Lajos egyetemi tanár. Budapest, 1892. Ára a fali térképnek vászonra huzva és léccel ellátva 6 forint, bolti ára 7 forint.

2. A magyar korona országainak kézi térképe. Tanulók használatára. Ára 15 krajczár, bolti ára 18 krajczár.

3. Palesztina kézi térképe. Berecz Antal és Cherven Flóris közreműködésével tervezte, és rajzolta Kogutovics Manó. Budapest, 1892. Ára 15 krajczár, bolti ára 18 krajczár. E térképek megrendelhetők a magy. kir. egyetemi nyomdánál Budapest, vár.

— Tanítók utadója. A magy. kir. kereskedelmi és pénzügyi miniszterek együttes határozata alapján az 1890. évi I. t.-cz. 23. §-ában érintett törvényhatósági utadó a tényleges szolgálatban álló és nyugdíjazott állami és közigazgatási tisztviselők, néptanítók és lelkészek törvényhatósági joggal felruházott városokban utadót fizetni nem tartoznak s az ezimben tőlük 1891-ben és 1892-ben behajtott összegek visszafizetendők.

— Jótékonyági perzselyek az iskolákban. Gróf Csáky Albinnak mindenre kiterjedő figyelméről tesz tanuságot az alábbi körözvény: „Emberbaráti tekintetből óhajtanó, hogy az iskoláztatás jótéteményében részesülő jobbmodu gyermekek szülei ne feledkezzenek meg egyrészből ama szegényekről, kiknek gyermekeik ruháztatása, taneszközökkel való ellátása, meleg étellel való táplálása, csaknem lehetetlen, de másrészt ne feledkezzenek meg ama országos jótékony intézményekről sem, melyek a tanító-ságnak támogatására szoruló tagjai és hátramaradtjai érdekében létesültek.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur ó nagyméltósága f. évi március hó 29-én 50,930/1892. szám alatt kelt magas intézvénye

értelmében a fennjelzett cél megvalósítása szempontjából kívánatosnak vélné, hogy az ország minden iskolájában gyűjtő perzselyek állittassanak fel a végett, hogy beiratások, iskolai ünnepek, gyülekezések és zárvizsgálatok alkalmával az erre önként hajlandó szülők, vendégek és tanulók egy-két fillérenyi adománnyal az említett humánus célokat előmozdithassak. Miért is idézett magas rendelet értelmében miniszter ur ó nagyméltósága megengedte, hogy a vezetés alatt álló állami, községi, társulati és magánjellegű mindennemű elemi nép-, felsőnép- és polgári iskolákban az illetékes iskolafelelősök hozzájárulásával, akár az igazgatói irodában, akár valamely más alkalmas helyen kettős lakattal lezárt perzselyek helyeztessenek el.

Az így összegyűjtött adományok felerészben a helybeli szegény iskolai gyermekek segélyezésére fordítandók, másik felerészben pedig a tanító-ság egyik országos jótékony intézetnek, (nevezetesen: a magyarországi tanítók Eötvös alapja, a magyarországi tanítók árvaház-egyesülete vagy a tanítónők otthonát fenntartó Maria-Dorottya egyesületnek) volnának juttatandók.

Az adományok kezelésére névze kövekezők az irányadók. A jótékonyági perzselyekre legcélszerűbben e felirat illesztendő: „szegény iskolás gyermekek segélyezésére“!

Azok egyik lakat kulcsát az igazgató vagy vezetőtanító, másik lakat kulcsát az iskolaszék gondnoka köteles őrizni, a kik a perzselyeket minden tanév végétével felnyitják, a begyűlt pénzt megolvassák s annak összegét a gondnokság, illetőleg iskolaszék ülésén bejelentik. A gondnokság illetőleg iskolaszék azonnal intézkedik, hogy a kérdéses összeg felerészben az ott helyi szegény iskolás gyermekek javára leendő kezelés végett az iskolai gondnoknak átadassék elszámolás kötelezettsége mellett.

Amennyiben pedig az iskolaszék vagy gondnokság aként intézkednék, hogy a kérdéses pénznek valamely helybenlevő szegény gyermekek istapolására alakult jótékony egyesületnek adassék (pl. szünidei gyermektelepnek, árvaháznak, rongyos együletnek stb.) e határozat alapján tenendők meg a további lépések.

A begyűlt összegnek azon felerésze, amely az előemlített három országos intézetet illeti, évenként legkésőbb július hó végeig hozzám beküldendő annak jelzése mellett, hogy az az „Eötvös alap“ a „tanulók árvaháza“ vagy a „Mária Dorottya-egylet“ javára fordítandó és tőlem az illető jótékonyegyletek nyugtáit veendi.

Tekintettel az ezen intézkedéshez kötött nagy horderejű humánus szempontot, óhajtanám ezen gyűjtő perzselyt már a folyó tanév sziertornázatok alkalmával elhelyezve látni, miért is amidőn ez ügyet szives figyelmébe és hatóság támogatásába ajánlanám, egyben felkérem, hogy legkésőbb folyó évi július hó 1-ig közölni sziveskedjék azon iskolák jegyzékét, ahol ily perzselyek felállittattak.

Végre van szerencsém értesíteni, hogy ily kész felirattal és két kis lakattal ellátott perzselyek Nagybecskereken Wichtner Mátyas, lakik Pest város szállodával szemben. Ára egy perzselynek 1 frt 50 kr. Nagybecskerek, 1893. április hó 20-án. Steinbach Antal, kir. tanácsos, tanfelügyelő.

PÁLYÁZATOK.

A hadsereg katonai nevelő- és képzőintézeteibe, valamint a katonatiszti leányok nevelőintézeteibe való felvétel tárgyában, továbbá a hadsereg katonai nevelő- és képzőintézeteiben rendszeresített s az 1893/94-iki iskolai év kezdetén betöltendő magyar állami alapítványi helyekre a m. kir. honvédelmi miniszter által kiadott terjedelmes pályázati hirdetményekre, végül a fiúmei cs. és kir. hadtengerészeti akadémiába való felvétel tárgyában kiadott pályázati hirdetményre felhívjuk az érdeklődő szülők figyelmét azon hozzáadással, hogy a kérdéses pályázati hirdetményvel a torontálmegyei kir. tanfelügyelőségnél a hivatalos órák alatt betekinthezők.